

Jaarverslag 2021

- Lokaal programma
- Provinciaal programma
- Economie
- Werken en leren
- Leefbaarheid
- Natuur en klimaat
- Toukomst
- Loket Leefbaarheid
- Impulsloket
- Zorgprogramma
- Erfgoedprogramma
- Programma energieparticipatie

Inhoudsopgave

	Voorwoord	4
1.	2021 in vogelvlucht	8
2.	Voortgang Nationaal Programma Groningen	10
2.1	Opbouw van het programma	10
2.2	Effecten van het programma	12
2.3	Imagoverbetering	14
3.	Lokale en provinciale programma's	16
3.1	Nieuwe lokale programma's	16
3.1.1	Lokaal programma gemeente Eemsdelta	16
3.1.2	Lokaal programma gemeente Oldambt	18
3.2	Voortgang lokale en provinciale programma's	19
3.2.1	Provinciaal programma	20
3.2.2	Lokaal programma gemeente Groningen	20
3.2.3	Lokaal programma gemeente Het Hogeland	20
3.2.4	Lokaal programma gemeente Midden-Groningen	21
4.	Toukomst	22
4.1	Terugblik 2021	22
4.2	Ambities	25
4.3	Twee grote Toukomstprojecten	26
4.3.1	Roemte	26
4.3.2	Landschapswerkplaats	27
5.	Speciale programma's	28
5.1	Programma bewonersinitiatieven	28
5.1.1	Loket Leefbaarheid	28
5.1.2	Impulsloket	31
5.1.3	Programma energieparticipatie	31
5.2	Zorgprogramma	32
5.3	Erfgoedprogramma	33
5.4	Overige projecten	33
5.4.1	Middag-Humsterland	33
	Bijlagen	34
1.	Bestuur	
2.	Programmabureau	
3.	Overzichten per programma	

Voorwoord

De lokale betrokkenheid onder Groningers bij plannen voor de toekomst van hun provincie is groot. Dat heeft Toukomst, het grootste participatietraject ooit in Nederland, ook in 2021 laten zien. Maar liefst 191 Groningers werken aan 44 Toukomstprojecten, waarvan vorig jaar 28 al konden starten. Dat was natuurlijk niet het enige, er gebeurde nog veel meer rondom het nationaal programma. Directeur Siem Jansen en Johan Remkes, sinds dit jaar de nieuwe voorzitter, maken de balans op en blikken vooruit.

Onder de naam Graanrepubliek - een verwijzing naar de rijke historie van de streek - verwerken een bierbrouwer, een distilleerderij en een bakkerij in de voormalige stoomlocomotievenremise in Bad Nieuweschans, granen en andere producten die het Groningse landschap voortbrengt. Leerlingen verdiepen er zich in het ambachtelijk produceren van onder andere brood, muesli, pasta, bier en jenever, terwijl bezoekers er de levende geschiedenis van de streek ervaren. Indrukwekkend, vindt voorzitter Johan Remkes. "Niet omdat het de wereld van de ene op de andere dag verandert, maar omdat mensen er hun nek uitsteken om er iets moois van te maken. Hier zie je hoe het nationaal programma zo'n ontwikkeling stimuleert en mede mogelijk maakt."

Voorbeeld voor de rest van het land

Juist met Toukomst, projecten van Groningers, gaat het niet alleen om grootschalige transformaties. Die leiden volgens Johan Remkes alleen maar af van waar het in de basis om moet gaan; initiatieven uit de samenleving stimuleren en ondersteunen. Met vooraf

duidelijke spelregels en geld dat gegarandeerd beschikbaar is. Er wordt bovendien niet alleen geïnvesteerd in een creatief proces, waarin samen met initiatiefnemers ideeën tot uitvoering komen. "Ook mensen die niet vanzelfsprekend van zich laten horen betrekken we, waardoor er groot lokaal draagvlak ontstaat. Dat maakt Toukomst een voorbeeld voor de rest van het land."

Compliment

Een groot compliment uit de mond van directeur Siem Jansen. "Voor de collega's van het programmabureau en alle betrokken ambtenaren van gemeenten en de provincie." Onzichtbaar voor het grote publiek treffen die de noodzakelijke voorbereidingen om van ideeën werkbare plannen te maken, zodat projecten van start kunnen. Werk dat tijdens de coronapandemie grotendeels thuis achter computerschermen heeft plaatsgevonden. Verre van ideaal, maar desondanks goed gelukt. "Als dat geen intrinsieke motivatie is! Prachtig om te zien." Het ruimere budget voor voorbereiding en ambtelijke ondersteuning is volgens Siem Jansen dan ook logisch. "Natuurlijk willen we zo weinig mogelijk overhead, maar als gemeenten zelf onvoldoende geld en mensen hebben om plannen voor te bereiden, komt er niets van de grond." Trots is Siem Jansen ook op het traineeprogramma. "We laten zien dat Groningen aantrekkelijk is om te wonen en te werken."

Brede welvaart

Vraag Groningers hoe ze zichzelf en de eigen provincie zien, dan is 't kon minder de hoogst haalbare lofbetuiging die je krijgt. Tijd dus voor een gedegen monitor die, aan de hand van ambities en maar liefst 60 meetpunten, de brede welvaart voor de provincie in kaart brengt. Siem Jansen: "Zo krijgen we grip op hoe de inwoners van Groningen hun provincie beleven, maar ook hoe buitenstaanders, ondernemers en bedrijven de provincie zien". De monitor signaleert trends, bruikbaar voor gemeenteraden en Provinciale Staten om beleid te toetsen. "Wat goed loopt hoeft je niet te versterken, wat aandacht nodig heeft wel."

“

Als we een stevige verbetering willen voor de generaties na ons, dan moeten wij ambitieuze keuzes maken.

- Johan Remkes

Ambitie

Met Johan Remkes als voorzitter is een nieuwe wind voelbaar, met meer focus op wat nodig is voor Groningen en snellere bestuurlijke besluitvorming. Johan Remkes: "Als we een stevige verbetering willen voor de generaties na ons, dan moeten wij ambitieuze keuzes maken." Door met Groningse onderwerpen aansluiting te zoeken bij nationale transitie in de energie, de landbouw en de gezondheidszorg. "Groningen moet het voortouw nemen. Dat vraagt van lokale bestuurders om over de eigen gemeentegrens heen te kijken. En ja, dat kan soms verduveld lastig zijn. Maar het is wel nodig."

Algemeen

 49

nieuwe projecten
 goedgekeurd

2020: 23

 12

projecten
 afgerond

 373

partners betrokken
 bij projecten

 6

trainees begonnen
 aan hun eerste klus

 113.513.043

beschikbaar gesteld
 aan projecten

Programma's

 3

nieuwe programma's

- ★ Toukomst
- ★ Lokaal programma Eemsdelta
- ★ Lokaal programma Oldambt

 28

Toukomstprojecten van
 Groningers kunnen starten

 191

Groningers werken aan
 Toukomstprojecten

58 nieuwe bewonersinitiatieven
 vanuit Loket Leefbaarheid

14 nieuwe bewonersinitiatieven
 vanuit Impulsloket

718 subsidies erfgoedprogramma
 verstrekt

9 nieuwe projecten
 zorgprogramma goedgekeurd

Communicatie

 31.649

websitebezoekers

2020: 17.432

 1.049

nieuwsbrieffaanmeldingen
 Nationaal Programma Groningen

 8.968

nieuwsbrieffaanmeldingen
 Toukomst

Social media
 volgers

 +95

In totaal: 855

 +135

In totaal: 613

 1.100

 1.628

Programmabureau

 62%
 vrouw

 38%
 man

 68%
 werkt én woont
 in de provincie

 40
 is de gemiddelde
 leeftijd

1.

2021 in vogelvlucht

Hoe zag 2021 er voor ons uit? In vogelvlucht blikken we terug op de belangrijkste momenten en resultaten van vorig jaar.

Plannen van én met Groningers waarmaken

Begin 2021 adviseerde het Toukomstpanel het bestuur over de uit te voeren Toukomstprojecten en de beschikbare 100 miljoen euro. Het bestuur nam dit advies over en ook de Provinciale Staten van Groningen was enthousiast; zij stelden het programma voor de zomer vast. Goed nieuws voor de 191 Groningers die zich inzetten voor deze projecten, ze konden hun projecten verder uitwerken. Aan 28 projecten is door het bestuur een bijdrage beschikbaar gesteld. Voor het uitwerken van de andere projecten is iets meer tijd nodig, deze volgen later. Ondertussen deden onderzoekers van de Rijksuniversiteit en Hanzehogeschool in Groningen een evaluatieonderzoek naar het besluitvormingsproces van het Toukomstpanel. De conclusie: de inzet van het Toukomstpanel was gedurfd, maar het pakte goed uit. Het Toukomstpanel heeft daadwerkelijk de keuzes gemaakt over welke projecten we gaan ondersteunen. Kortom, een geslaagd democratisch experiment!

Lees meer over Toukomst.

Veel reuring rondom projecten

Aan 49 nieuwe projecten van gemeenten en de provincie stelde het bestuur een bijdrage beschikbaar. Gezamenlijke projecten van bedrijven, organisaties en overheden, waar 373 partners bij betrokken zijn. Verder kwam er in

2021 steeds meer reuring rondom projecten die al goedgekeurd waren en van start gingen. Niet alleen van gemeenten en de provincie, maar ook projecten die een bijdrage kregen vanuit het Loket Leefbaarheid en het Impulsket. Aan het einde van het jaar gingen we met onze camera 'on tour' om een kijkje te nemen bij een aantal projecten. Hier gaan we in 2022 mee door.

Naast het programma Toukomst zijn de lokale programma's van gemeenten Oldambt en Eemsdelta goedgekeurd en gestart. Gemeente Oldambt richt zich met 'Lokaal Programma Toekomst voor Oldambt' op het versterken van de kracht en de kwaliteit van het gebied. De rust en de ruimte, het erfgoed van de graanrepubliek, het water van de Dollard en het Oldambtmeer en vooral de kracht van de mensen die er wonen en werken. Lokaal programma Eemsdelta bouwt voort op de inspanningen van de drie voormalige gemeenten Appingedam, Delfzijl en Loppersum die nu samen de gemeente Eemsdelta vormen. Gemeente Eemsdelta richt zich met het programma op de nieuwe toekomst vanuit de visie op de nieuwe gemeente: 'Eemsdelta is dichtbij'. Centrale thema's zijn leefbaarheid, economie en werk, sterke centra en mooie dorpen en wijken waar het goed wonen en leven is.

Urgente en grote opgaven in Groningen

In 2021 verschenen de nulmeting en de eerste monitorrapportage over de voortgang van Nationaal Programma Groningen. Op de gebieden economie, werken en leren, leefbaarheid, natuur en klimaat doen de Groninger gemeenten het minder goed dan vergelijkbare gemeenten in Nederland. Op al deze vier gebieden stelden we ambities vast, met als doel om de brede welvaart en het imago van Groningen structureel te

verbeteren. Door de onderzoeken ontstond ook een gevoel van urgentie rondom het imago van Groningen. Daarom startte in 2021 een traject over merkmanagement en 'placebranding' (door een buurt, stad of regio als sterk merk te positioneren, ervoor zorgen dat het aantrekkelijk is en blijft), samen met het Akkoord van Groningen, de provincie Groningen en gemeente Groningen. Het doel hiervan is om op een professionelere manier met integraal merkmanagement aan de slag te gaan en zo gezamenlijk het imago van Groningen te verbeteren.

Ideeën van Groningers verder helpen

Toukomst brengt ideeën van inwoners verder. Omdat niet ieder idee binnen Toukomst een plek kreeg, organiseerden we eind 2020 Fondsendagen. En met succes. Al vrij snel zaten deze dagen helemaal vol, dit kreeg dan ook een vervolg in 2021. Tijdens live en online Fondsenmiddagen brachten we mensen, ideeën en geld bij elkaar. Groningers die nog financiering zochten, presenteerden hun idee aan adviseurs uit de regio en aan regionale en landelijke fondsen. Zij gaven tips en hielpen initiatiefnemers op weg.

Trainees begonnen aan hun eerste klus

We lanceerden ons eigen traineeprogramma om gemeenten en de provincie te ondersteunen bij het uitvoeren van hun lokale programma's. En om talent in Groningen iets te bieden, ze te enthousiasmeren voor de regio en ze hier te houden. Uit ruim 90 kandidaten selecteerden we zes young professionals. In september gingen ze aan de slag met zes opdrachten bij gemeenten en de provincie. De komende twee jaar doen zij ervaring op tijdens verschillende klussen op drie verschillende werkplekken. Ook ontvangen zij een gevarieerd opleidings- en ontwikkelingsprogramma voor een vliegende start van hun carrière. In dit traineeprogramma werken wij samen met Vonk Traineeship.

2.

Voortgang Nationaal Programma Groningen

Economie, werken en leren, leefbaarheid, natuur en klimaat. De vier ambities van Nationaal Programma Groningen die de brede welvaart en het imago van Groningen moeten verbeteren. Dat is ons overkoepelende doel en het vormt de basis om de effecten van ons programma te monitoren. In 2021 verschenen de nulmeting en de eerste monitorrapportage. De resultaten bevestigen dat Groningen voor urgente en grote opgaven staat.

2.1 Opbouw van het programma

Nationaal Programma Groningen bestaat uit verschillende programma's. Voor ieder programma zijn financiële middelen gereserveerd. Het grootste deel is gereserveerd voor het provinciaal programma van de provincie Groningen en het lokaal programma voor gemeenten in het aardbevingsgebied. Het provinciaal programma is gemeentegrens-overstijgend en gericht op de hele provincie, zolang de effecten van het programma ook van invloed zijn op het aardbevingsgebied. De vijf lokale programma's richten zich steeds op één gemeente. Tabel 1 laat zien hoeveel geld er gereserveerd, toegekend en uitgegeven is per programma vanuit Nationaal Programma Groningen. Deze programma's bestaan uit verschillende projecten. In de grafiek in figuur 2 is te zien hoe ver die projecten nu zijn.

Figuur 1: Doelstellingen per ambitie

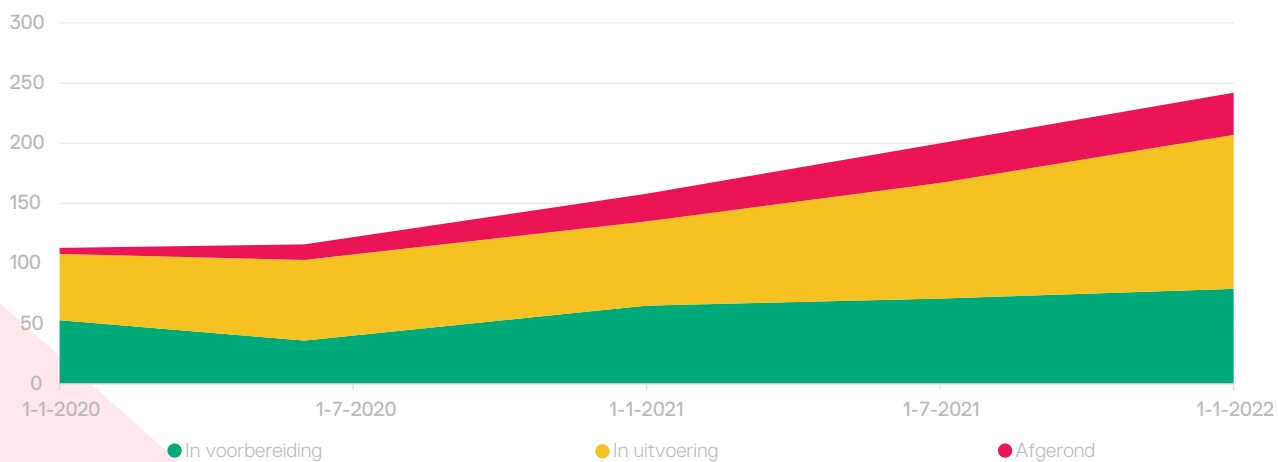

Tabel 1: Totaalbedragen per programma

	Gereserveerd (x miljoen euro)	Toegekend		Uitgegeven ¹	
		In 2021	Totaal t/m 2021	In 2021	Totaal t/m 2021
		(x miljoen euro)		(x miljoen euro)	
Gemeente Eemsdelta	€ 87,4	€ 7,4	€ 58,7	€ 0,3	€ 8,3
Gemeente Midden-Groningen	€ 55,1	€ 25,4	€ 39,0	€ 3,5	€ 5,6
Gemeente Groningen	€ 42,1	€ 4,2	€ 27,8	€ 2,5	€ 3,7
Gemeente Het Hogeland	€ 38,4	€ 3,2	€ 24,9	€ 3,8	€ 6,6
Gemeente Oldambt	€ 22,4	€ 4,9	€ 5,8	€ 1,1	€ 1,4
Gemeente Westerkwartier:	€ 1,7	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Totaal lokale programma's:	€ 247,1	€ 45,1	€ 156,2	€ 11,2	€ 25,7
Totaal provinciaal programma:	€ 193,8	€ 38,7	€ 135,4	€ 22,9	€ 45,0
Toukomst	€ 100,0	€ 26,8	€ 28,1	€ 0,3	€ 1,3
Programmabureau	€ 42,5	€ -	€ 21,2	€ 3,1	€ 7,1
Erfgoedprogramma	€ 20,0	€ -	€ 20,0	€ 3,1	€ 3,3
Zorgprogramma	€ 40,00	€ -	€ 40,00	€ 4,80	€ 10,80
Loket Leefbaarheid	€ 10,0	€ -	€ 10,0	€ 0,4	€ 1,9
Impulsloket	€ 10,0	€ -	€ 10,0	€ 0,7	€ 1,5
Programma energieparticipatie	€ 5,0	€ -	€ 2,5	€ 0,5	€ 0,6
Overige projecten	€ 75,1	€ -	€ 75,1	€ -	€ 50,0
Totaal speciale programma's:	€ 302,6	€ 26,8	€ 206,9	€ 12,8	€ 76,4
Totaal:	€ 1.046,1	€ 110,6	€ 498,5	€ 46,9	€ 147,1

¹ De uitgaven in tabel 1 gaan alleen over de middelen die door Nationaal Programma Groningen zijn toegekend. Bij sommige programma's maken partijen ook gebruik van cofinanciering. Dit jaarverslag loopt vooruit op de jaarverslagen van gemeenten en provincie. Daarom hebben we gebruik gemaakt van voorlopige cijfers. Daarnaast zijn sommige projecten meerjarig, waardoor de uitgaven over meerdere jaren verspreid zijn.

Figuur 2: Totaal aantal projecten per fase

2.2 Effecten van het programma

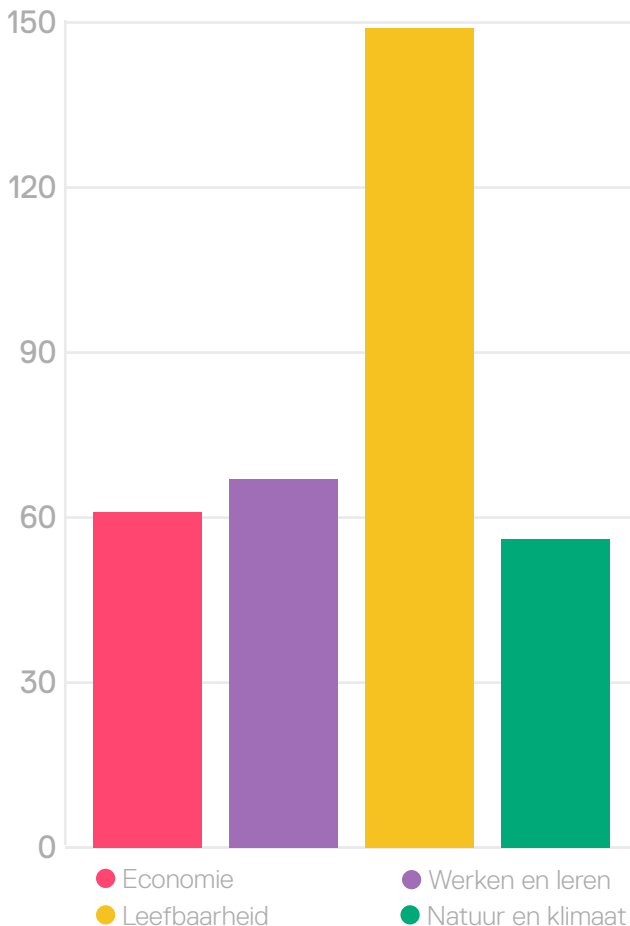
Het startkapitaal van 1,15 miljard euro van Nationaal Programma Groningen moet Groningen een flinke impuls geven. Om dit te meten zijn onze hoofddoelstellingen: brede welvaart en het verbeteren van het imago van Groningen. Brede welvaart gaat over de economische situatie van inwoners en over onder andere gezondheid, welbevinden en de leefomgeving. Om de brede welvaart en het imago van Groningen te verbeteren formuleerden we ambities op het gebied van economie, werken en leren, leefbaarheid en natuur en klimaat.

De projecten van Nationaal Programma Groningen dragen op verschillende manieren bij aan onze ambities. De provincie, gemeenten en de partijen die projecten uitvoeren schatten via een puntenverdeling in hoe ze hieraan bijdragen. In figuur 3 is weergegeven hoeveel projecten er op iedere ambitie gericht zijn. Figuur 4 laat zien hoe de punten over de ambities verdeeld zijn. De meeste projecten

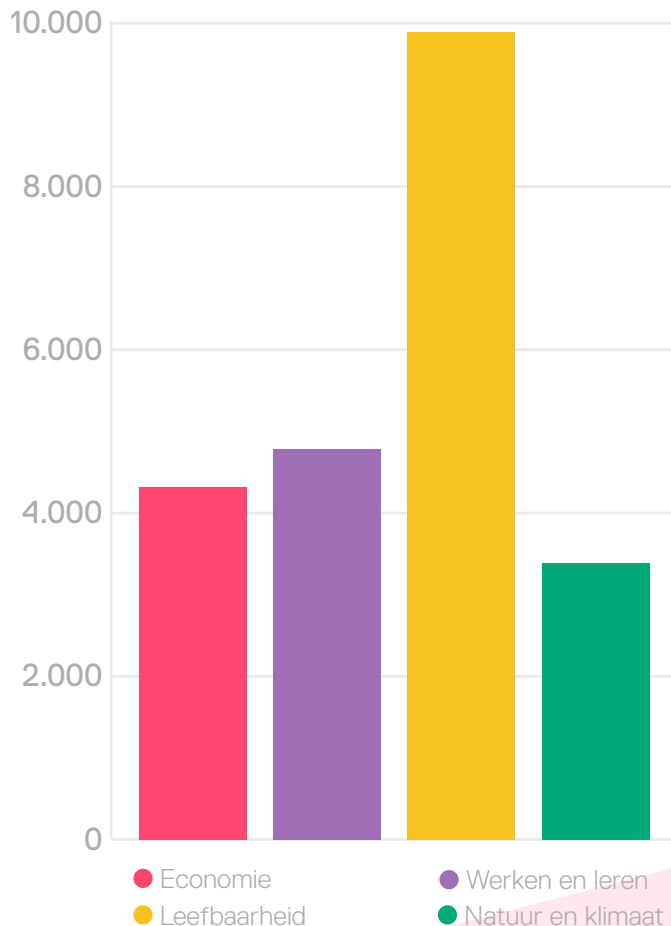
zijn niet in gelijke mate gericht op alle vier de ambities. Het valt op dat leefbaarheid een belangrijke rol speelt in de projecten die tot nu toe zijn ingediend. In figuur 4 zijn bijvoorbeeld kleine projecten van € 25.000 even zwaar meegeteld als grote projecten met een waarde van 2 miljoen euro.

Om de effecten van het programma te meten leveren we elk jaar een effectmonitor op. Hiermee wordt de voortgang op onze twee hoofddoelstellingen inzichtelijk. Voor het meten van de voortgang op brede welvaart, maken we gebruik van bestaande data, zoals de brede welvaartsmonitor van het Centraal Bureau voor de Statistiek. Omdat er nog geen integrale imagomonitor voor Groningen bestond, hebben we er één laten ontwikkelen. De imagomonitor is een onderdeel van de jaarlijkse effectmonitor, de resultaten hiervan worden ook los gepubliceerd.

Figuur 3: Aantal projecten met een aanzienlijke bijdrage (30 punten of meer) per ambitie

Figuur 4: Puntenverdeling over de vier ambities

Begin 2021 werd een nulmeting over het imago van Groningen en over de regionale brede welvaart gepubliceerd. Een nulmeting geeft een uitgangssituatie weer. Deze meting laat zien hoe Groningen er op dat moment voor stond. In november 2021 is de eerste effectmonitor afgerond. Het resultaat van de Monitor 2021 gaf een beeld van de ontwikkeling van de gemeenten en de provincie ten opzichte van de nulmeting.

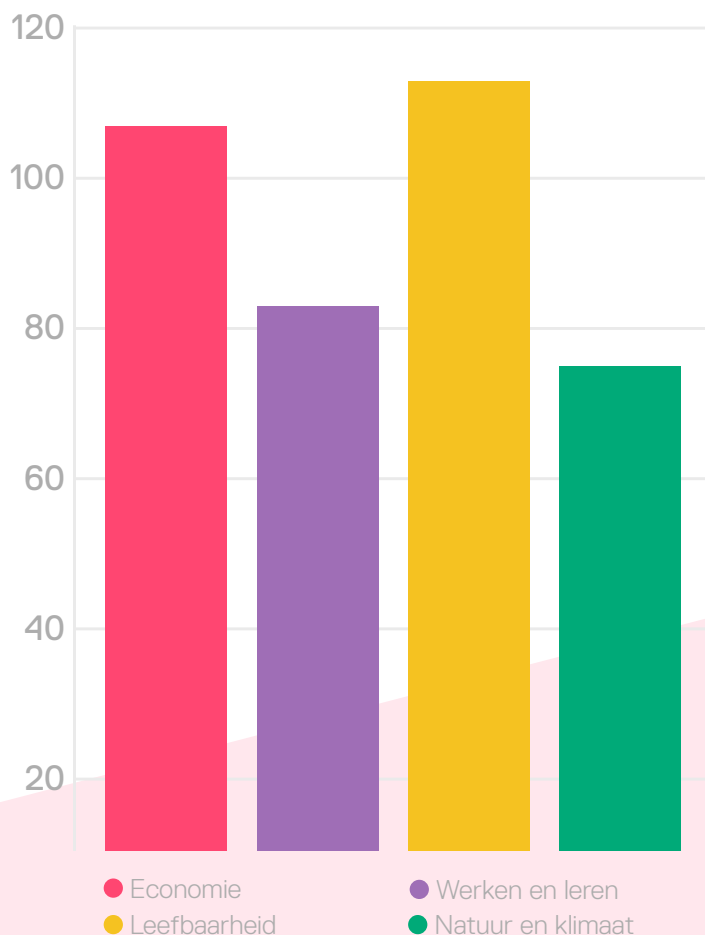
De nulmeting en Monitor 2021 namen de startpositie van Groninger gemeenten buiten het aardbevingsgebied (Pekela, Stadskanaal, Veendam, Westerwolde en Westerkwartier) niet mee. De focus ligt namelijk op het aardbevingsgebied. Omdat Nationaal Programma Groningen gericht is op de hele provincie, wilden we ook weten hoe het ervoor staat in de gemeenten buiten het aardbevingsgebied. Daarom is hiervoor alsnog een nulmeting en Monitor 2021 uitgevoerd.

Benieuwd naar de resultaten? De rapportages kun je terugvinden onder 'monitoring' bij downloads op onze website.

De resultaten van beide laten vooral het algemene beeld zien dat Groningen voor een grote opgave staat en dat de ambities van Nationaal Programma Groningen ambitieus zijn.

Figuur 5: Inzet middelen per ambitie in miljoenen euro's

2.3 Imagoverbetering

Uit de nulmeting blijkt dat Groningen voor een uitdaging staat als het gaat om imago. Veel betrokken partijen in de provincie Groningen realiseerden zich dat er ruimte is voor verbetering op het gebied van marketinginspanningen. Zo is er bijvoorbeeld meer samenwerking en afstemming nodig.

In 2021 startte een traject over merkmanagement en 'placebranding', samen met het Akkoord van Groningen, de provincie Groningen en gemeente Groningen. Eén van de onderdelen is een aantal masterclasses. Placebranding-expert Martin Boisen gaf drie masterclasses aan allerlei organisaties en partijen in Groningen. Het doel was om iedereen op hetzelfde kennisniveau te krijgen over de principes van placebranding en vanuit daar gezamenlijke ambities voor Groningen te formuleren op de verschillende schaalniveaus. Martin Boisen benadrukte onder andere het volgende: "Plaatsen en regio's hebben geen merk nodig, maar zijn merken". De aanwezige partijen en organisaties, waaronder de bestuurlijke top van de provincie en verschillende gemeenten, omarmen dit idee.

Er is een gevoel van urgentie ontstaan om professioneler met integraal merkmanagement aan de slag te gaan in de provincie. Hier zijn drie elementen voor nodig:

- Hoe vertel je (samen) het verhaal van Groningen?
- Economische profilering: op welke onderwerpen willen we ons onderscheiden?
- Governance: hoe organiseren we het?

De eerste twee elementen zijn al in hoge mate of op korte termijn aanwezig. Er wordt hard gewerkt aan de inhoud. Het 'merk Groningen' heeft voor een groot deel al een verhaal klaar. Het is vooral de governance waar winst te behalen valt. In 2022 gaan we hiermee aan de slag en leveren we concrete voorstellen op over de organisatie ervan.

3.

Lokale en provinciale programma's

De provincie Groningen en de gemeenten in het aardbevingsgebied stellen samen met inwoners, bedrijven en organisaties lokale en provinciale programma's op. Programma's die bijdragen aan de toekomst van Groningen. Projecten binnen dit programma hebben bijvoorbeeld te maken met dorps- en wijkvernieuwing of het vergroten van de leefbaarheid. Voor iedere gemeente stellen we geld beschikbaar voor sterkere dorpen en steden.

3.1 Nieuwe lokale programma's

In 2021 zijn twee nieuwe programma's goedgekeurd: lokaal programma Eemsdelta en lokaal programma Oldambt. Daarmee zijn alle lokale en provinciale programma's inmiddels goedgekeurd. Ook zijn in 2021 onder alle lokale en provinciale programma's in totaal 52 nieuwe projecten goedgekeurd.¹

1 In bijlage 4 staat een totaaloverzicht van de goedgekeurde projecten per gemeente of de provincie.

3.1.1 Lokaal programma gemeente Eemsdelta

In lokaal programma Eemsdelta komt de inzet van gemeente Eemsdelta in vier strategische doelen samen. De gemeente benoemt de verbanden tussen de thema's nadrukkelijk: het geheel is meer dan de som der delen. Het gaat om de volgende doelen:

1. Sterke centrumkernen
2. Zelf- en samenredzame bewoners
3. Leefbare dorpen en wijken
4. Aantrekkelijk landschap en openbare ruimte op orde

We bundelen de krachten van de drie voormalige gemeenten en bouwen verder aan de leefbaarheid, economie en werk, sterke centra en mooie dorpen en wijken waar het goed wonen en leven is.

- Lokaal programma gemeente Eemsdelta

Vanuit deze doelen zijn vijf nieuwe projecten goedgekeurd, waaronder het sociaal programma Eemsdelta. Gemeente Eemsdelta zet vol in op een sterke basis voor haar inwoners, van jong tot oud, om hen een uitstekende kans te geven om mee te doen in de maatschappij. In samenhang met andere projecten is er extra ingezet op de jeugd. De gemeente voert een positief jeugdbeleid gericht op het versterken van een gezonde leefstijl, de groei van veiligheid, het vergroten van de weerbaarheid en het versterken van talent.

Lees meer over het lokaal programma van gemeente Eemsdelta.

Andere noemenswaardige projecten zijn de pilot voor de versterking van de centrumkernen van Eemsdelta en de professionalisering van de marketing van de gemeente. Bewoners, ondernemers en bezoekers moeten zich welkom voelen in Eemsdelta. Door de aantrekkingskracht van de centrumkernen te vergroten en het vestigingsklimaat te verbeteren is en wordt Eemsdelta een aantrekkelijke bestemming op economisch, toeristisch en cultureel vlak.

Vanuit het doel 'leefbare dorpen en wijken' richt de gemeente Eemsdelta zich op een integrale benadering. Voorzieningen moeten toekomstbestendig zijn en goed toegankelijk. De woonomgeving moet klimaatbestendig, duurzaam en vriendelijk zijn. Tegelijk zet de gemeente hier in op versterking: wat afgebroken is aan sociaal weefsel door de aardbevingen en de afhandeling daarvan, wordt met extra ambitieniveau weer op opgezet.

Met de focus op onze rijke historie en identiteit werken we met dit programma aan een nieuw perspectief en zetten we een stip op de horizon.

- Lokaal programma gemeente Oldambt

3.1.2 Lokaal programma gemeente Oldambt

In 2021 zette gemeente Oldambt samen met Nationaal Programma Groningen mooie stappen. In het voorjaar keurde het bestuur het lokale programma van de gemeente Oldambt goed en stelde de raad het vast. Tegelijkertijd zijn zes ingediende projecten goedgekeurd. Ook in de uitvoering van deze projecten zijn afgelopen jaar grote stappen gezet. Bibliotheek op School draait nu op bijna elke school in de gemeente en de pilots van Tijd voor Toekomst zijn goed op stoom. Voor het project De Graanrepubliek startte de verbouwing van de Oude Remise in Bad Nieuweschans.

Achter de schermen is hard gewerkt aan een uitvoeringsprogramma 2021-2023. Hierin staat met welke nieuwe projecten de gemeente de komende tijd gaat start en hoe wordt omgegaan met projecten in uitvoering. Zo verkende Oldambt bijvoorbeeld de mogelijke ontwikkeling van een groot koepelproject op het snijvlak van de thema's landbouw, erfgoed, toerisme, onderwijs en arbeidsmarkt. Gemeente Oldambt is trots op de samenwerking in Oost-Groningen waar gemeenten en het bedrijfsleven samen de vrijetijdseconomie versterken. Als onderdeel daarvan is het project Regiomarketing Oost-Groningen ingediend en goedgekeurd.

De gemeente ontwikkelt het programma en de projecten samen met haar inwoners en organisaties. In juni organiseerde Oldambt een aantal thematafels over de verdere invulling van het lokaal programma. Geïnteresseerden blijven op de hoogte met een digitale nieuwsbrief, waarvoor inmiddels meer dan 600 mensen zijn ingeschreven.

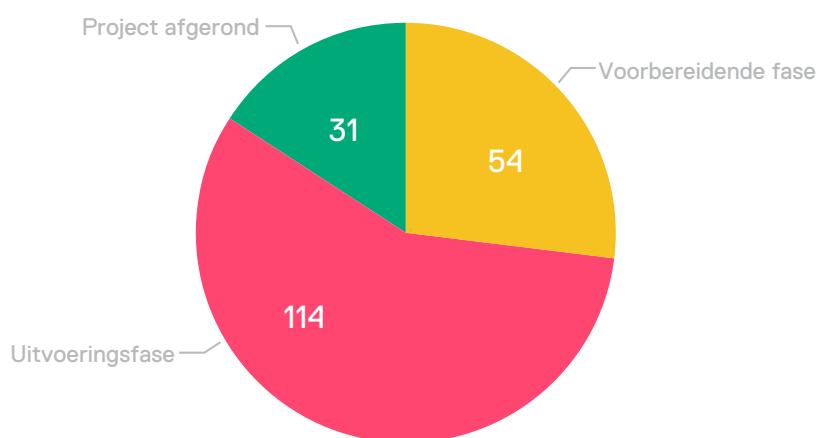

Lees meer over het lokaal programma van gemeente Oldambt.

3.2 Voortgang lokale en provinciale programma's.

In tabel 2 is te zien hoeveel geld er per programma gereserveerd, toegekend en uitgegeven is. Daarnaast laat figuur 6 zien in welke fase lokale en provinciale projecten zitten.

Figuur 6: Fase van lokale en provinciale projecten

Tabel 2: Gereserveerd, toegekend en uitgegeven per programma

	Gereserveerd	Toegekend		Uitgegeven	
		In 2021	Totaal t/m 2021	In 2021	Totaal t/m 2021
	(x miljoen euro)	(x miljoen euro)		(x miljoen euro)	
Gemeente Eemsdelta	€ 87,4	€ 7,4	€ 58,7	€ 0,3	€ 8,3
Gemeente Midden-Groningen	€ 55,1	€ 25,4	€ 39,0	€ 3,5	€ 5,6
Gemeente Groningen	€ 42,1	€ 4,2	€ 27,8	€ 2,5	€ 3,7
Gemeente Het Hogeland	€ 38,4	€ 3,2	€ 24,9	€ 3,8	€ 6,6
Gemeente Oldambt	€ 22,4	€ 4,9	€ 5,8	€ 1,1	€ 1,4
Gemeente Westerkwartier:	€ 1,7	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Totaal lokale programma's:	€ 247,1	€ 45,1	€ 156,2	€ 11,2	€ 25,7
Totaal provinciaal programma:	€ 193,8	€ 38,7	€ 135,4	€ 22,9	€ 45,0

3.2.1 Provinciaal programma

De provincie zette het afgelopen jaar, samen met een groot aantal partners uit de regio, grote stappen in de ontwikkeling en uitvoering van het provinciaal programma. Dit leidde er in de loop van het jaar toe dat het bestuur in totaal 18 provinciale projectaanvragen toekende. Met deze projecten werd onder meer flink geïnvesteerd in de thema's verduurzaming van economie en mobiliteit en in werken en leren.

Lees meer over het provinciaal programma.

Werken aan Ontwikkeling

Een ander mooi resultaat van 2021: tien goedgekeurde projecten die investeren in een betere aansluiting tussen het onderwijs en de arbeidsmarkt. Onder de noemer Werken aan Ontwikkeling ontwikkelde een coalitie van regionale partners een samenhangend pakket aan projecten. De gemeenten in de arbeidsmarktregio Groningen, kennis- en onderwijsinstellingen, UWV, vertegenwoordigers van werknemers en werkgevers en de provincie werken met elkaar samen. Het pakket aan projecten moet ervoor zorgen dat (jong) talent in onze regio zich verder ontplooit. En dat de beroepsbevolking klaar is voor een arbeidsmarkt die vraagt om wendbaarheid en weerbaarheid. Een goed voorbeeld van deze projecten is het project Kansen voor vakmanschap, waarmee ruim 500 werkenden en werkzoekenden worden (om) geschoold.

Samen met partners werkte de provincie in 2021 ook aan thema's die bijdragen aan de andere ambities van Nationaal Programma Groningen. Op het gebied van mobiliteit investeerden ze bijvoorbeeld in meer duurzame en slimme vormen van mobiliteit. Denk daarbij aan de ontwikkeling van nieuwe waterstofvoertuigen voor het openbaar vervoer. De regionale economie kreeg een stevige impuls doordat ze investeerde in een beter vestigingsklimaat en een betere ondersteuning van mkb'ers in de regio. Zo is met een bijdrage vanuit het provinciaal programma in 2021 GroBusiness opgericht, een contactpunt dat ondernemers in de hele provincie verder helpt bij het realiseren van hun ambities.

3.2.2 Lokaal programma gemeente Groningen

In gemeente Groningen ondervinden veel inwoners de gevolgen van aardbevingen. Met lokaal programma Groningen richt de gemeente zich op sterke en toekomstbestendige dorpen en wijken. Waarbij binnen de wijkvernieuwing ook veel aandacht is voor armoedebestrijding.

In 2021 zijn er onder lokaal programma Groningen drie nieuwe projecten goedgekeurd. Van de participatietrajecten die de gemeente in 2021 in de dorpen startten is Stem van Ten Boer een mooi voorbeeld. Op deze website delen bewoners initiatieven, bestaande projecten en nieuwe ideeën met elkaar en met de gemeente. Dit resulteerde in enthousiaste en nuttige participatieavonden. De eerste projecten worden inmiddels uitgevoerd.

Ook in de Groningse wijken Beijum – Lewenborg zijn de eerste resultaten zichtbaar van project De Buddy Academie. In Beijum en Lewenborg is het (afgeronde) opleidingsniveau lager dan het stedelijk gemiddelde. De Buddy Academie biedt een coachingstraject aan mensen om zelf hun financiële- en sociale problemen aan te pakken. Er zijn nu 18 trainingen en vele presentaties gegeven.

Lees meer over het lokaal programma van gemeente Groningen.

3.2.3 Lokaal programma gemeente Het Hogeland

In 2021 zijn twee nieuwe projecten goedgekeurd en daarmee zette gemeente Het Hogeland samen met de inwoners twee belangrijke stappen. De eerst gezette stap verbindt zowel cultuur als natuur. De rijksmonumentale boerderij Enne Jans Heerd, op de wierde Maarhuizen, is een plek om te rusten. Een plek vol mooie doorkijkjes, waar de historie leeft. De tweede stap is gezet in Leens. Inwoners, ondernemers, verenigingen en de gemeente werken samen aan het centrumplan van Leens. Dit plan maakt het winkelgebied in het dorp voor de hele regio aantrekkelijker. Er komt een subsidieregeling voor verplaatsing van winkels

naar het centrum. En een regeling voor het geschikt maken van leegstaande winkelpanden buiten het centrum om te wonen.

Lees meer over het lokaal programma van gemeente Het Hogeland.

3.2.4 Lokaal programma gemeente Midden-Groningen

Naast de zeven eerder gestarte projecten, zijn er in 2021 onder het lokaal programma Midden-Groningen 17 nieuwe projecten goedgekeurd. In de eerste helft van 2021 heeft de gemeente het programma in de steigers gezet, het programmaplan en de eerste projecten ontwikkeld. Hoewel de coronacrisis soms vertraging veroorzaakte, vonden er in 2021 toch vele burengesprekken, koffiekarbijeenkomsten en andere activiteiten plaats. Meerdere projecten boekten al verschillende resultaten.

Hulpteam Overschild is een inspirerend voorbeeld van een project waar weinig geld groots resultaat kan boeken. Langdurig werkzoekenden die niet zomaar aan de slag kunnen op de arbeidsmarkt, helpen inwoners

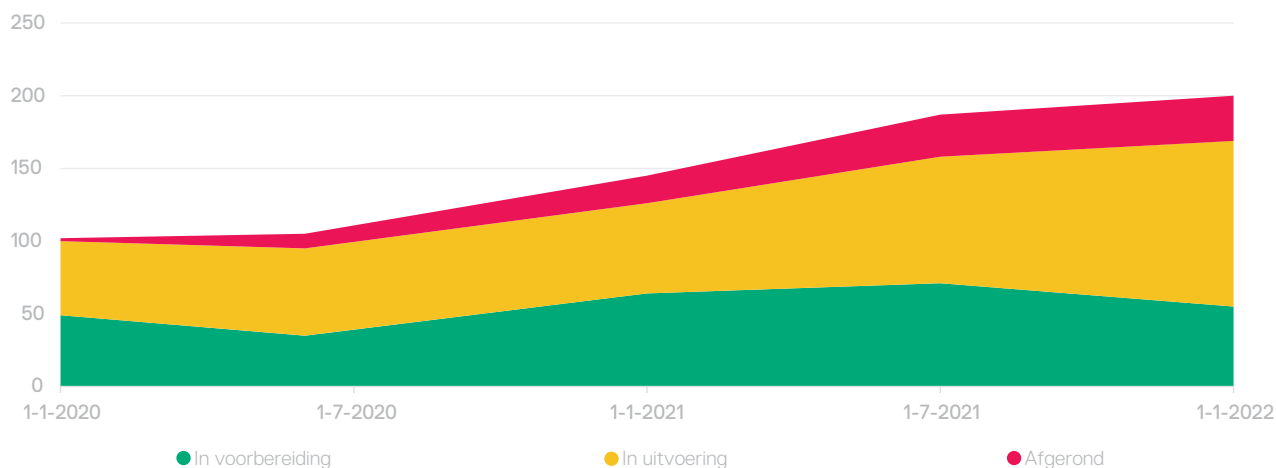
van Overschild die een concrete klus hebben. Hierna stromen ze door naar betaald werk. In 2021 stroomde 68% door naar betaald werk. Een resultaat dat ruim boven het landelijk gemiddelde van 26,7% ligt.

Een voorbeeld van een project met veel impact op de scholen - zelfs al na korte tijd - is Tijd voor Toekomst. Dit grote samenwerkingsproject, waar ook de provincie en de gemeenten Groningen, Oldambt en Eemsdelta en hopelijk in 2022 ook het Hogeland aan deelnemen, zet in op gelijke kansen voor kinderen. Een verrijkte schooldag biedt extra lestijd met inzet op talentontwikkeling, welzijn, gezondheid en verminderen van achterstanden. In 2021 startten in Midden-Groningen vijf scholen, waarvan vier in de uitvoeringsfase en één in de voorbereidende fase. Er was veel aandacht voor dit project, onder andere tijdens de opening van Huis van Cultuur en Bestuur door Koningin Máxima.

Lees meer over het lokaal programma van gemeente Midden-Groningen.

Figuur 7: Totaal aantal projecten per fase

4. Toukomst

Net als in het eerste jaar, gebeurde er veel in het tweede Toukomstjaar. Een jaar dat begon met het advies van het Toukomstpanel, waarin het programmaplan goedgekeurd werd en eindigde met een bijdrage voor 28 goedgekeurde projecten. Een deel van deze projecten is inmiddels gestart. Ook helpen we initiatiefnemers achter de schermen met het uitwerken van projecten die nog niet goedgekeurd zijn.

Bekijk de Toukomstprojecten.

4.1 Terugblik 2021

Presentatie van het paneladvies en het Toukomstbeeld

In 2020 werden Groningers opgeroepen om met grote, vernieuwende, creatieve en slimme ideeën te komen. Deze oproep leverde 900 ideeën op. Ruim 200 Groningers hebben deze ideeën gebundeld tot grote projecten. Hierna was het de beurt aan de inwoners van de provincie om deze ideeën te beoordelen. Dat is maar liefst 30.000 keer gebeurd. Eind januari 2021 adviseerde het Toukomstpanel het bestuur van Nationaal Programma Groningen over de uit te voeren Toukomstprojecten én de beschikbare 100 miljoen euro. RTV Noord maakte hier een speciale Toukomstuitzending over. Ook het Toukomstbeeld, dat ontwikkeld is door West 8, is met het paneladvies gepresenteerd. Dit is een visie van inwoners op de toekomst van Groningen in 2040 op basis van alle ingestuurde ideeën.

Programma en uitwerken van projecten

We verwerkten het paneladvies in een programma dat voor de zomer is vastgesteld door de Provinciale Staten van Groningen. Het jaar stond vooral in het teken van het uitwerken van projectplannen en de start van de eerste projecten. Soms konden projecten door onvoorziene omstandigheden toch niet van start gaan. Natuurlijk vormde corona een uitdaging voor initiatiefnemers. Samen zetten we de schouders eronder. Dit is niet voor niets geweest: in 2021 zijn 28 projecten goedgekeurd!

Evaluatieonderzoek over het Toukomstpanel

De inzet van het Toukomstpanel was gedurfd, maar bleek succesvol. Het Toukomstpanel, gevormd door 20 Groningers, maakte zelf keuzes over welke projecten Nationaal Programma Groningen gaat ondersteunen. Uit het evaluatieonderzoek van Rijksuniversiteit Groningen en Hanzehogeschool Groningen blijkt dat hiermee aan de opzet en doelstelling

van het Toukomstpanel is voldaan. Terugblikkend blijkt uit dit onderzoek dat het besluitvormingsproces van het Toukomstpanel goed functioneerde. De onderzoekers merkten veel enthousiasme over de inhoud van het advies bij de Provinciale Staten van Groningen, het bestuur en de onafhankelijke beoordelingscommissie van het programma.

Lees meer over de resultaten van het evaluatieonderzoek.

“

We willen muziektheater-voorstellingen maken die midden in het Groninger land staan.

- Reinout Douma, Zümmerbühne

Op boerderij Hoog Hammen in Overschild kondigde Zümmerbühne haar eerste muziekvoorstelling aan: Hollands Hoop. De voorstelling speelt van 17 augustus tot en met 11 september 2022 en is een spin-off van de gelijknamige tv-serie die op deze locatie is opgenomen. De muziekvoorstelling wordt gespeeld door een sterrencast en een 27-koppig orkest.

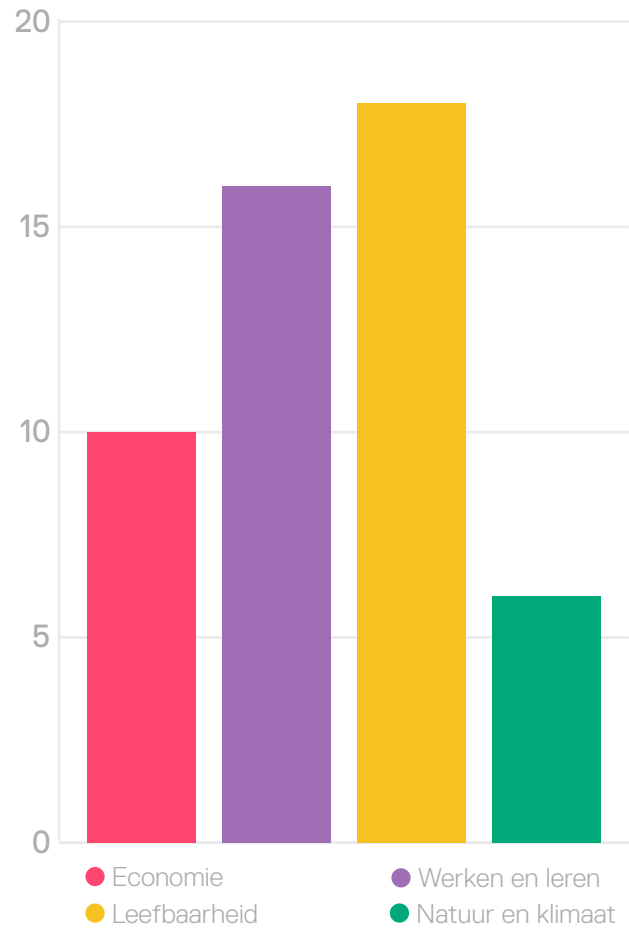

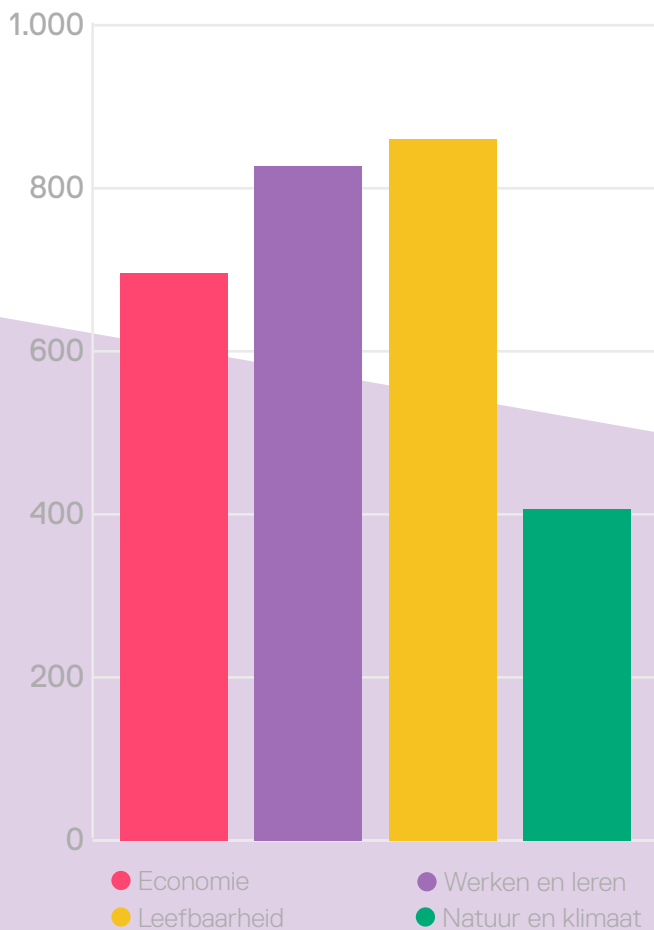
4.2 Ambities

In het programmaplan werkten we onder andere de doelen en ambities van Toukomst uit. Daarin staat bijvoorbeeld dat de Toukomstprojecten moeten bijdragen aan de overkoepelende doelen en ambities van Nationaal Programma Groningen om het imago van Groningen en de brede welvaart te verbeteren. De projecten vergroten de aantrekkingskracht van Groningen als toeristische bestemming, als gunstige vestigingslocatie voor bedrijven en als fijne omgeving om te wonen. Dit heeft bovendien een positief effect op de ontwikkeling van de biodiversiteit en klimaatbestendigheid.

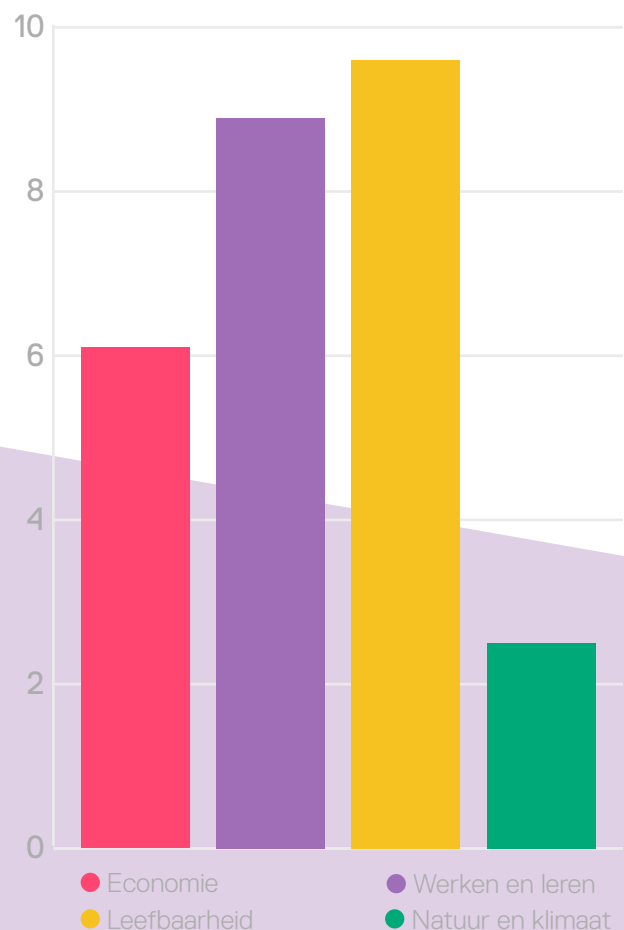
Figuur 8: Aantal projecten met een aanzienlijke bijdrage (30 punten of meer) per ambitie

Figuur 9: Puntenverdeling over de vier ambities

Figuur 10: Inzet middelen per ambitie in miljoenen euro's

De dingen die we doen, moeten gewoon goed, en écht effect hebben voor Groningers. Dus niet: drie wandelpaden en een kanoroute en dat was het dan.

- Wendy Tromp, Landschapsbeheer Groningen

4.3 Twee grote Toukomstprojecten

Van alle Toekomstideeën en -projecten die in 2020 voor Toukomst zijn ingestuurd, gaan ruim 400 van de 900 over het verbeteren of vernieuwen van het Groninger landschap. Ook gaat een groot deel over de behoefte aan ruimte voor ondernemende maatschappelijke initiatieven en over de liefde voor het Groningse erfgoed. Er zijn daarom twee grote paraplu-projecten gevormd, waar deze verschillende ideeën en projecten onder geschaard zijn. Deze paraplu-projecten zijn Roemte en de Landschapswerkplaats. Voor Roemte is een bedrag van 22,5 miljoen euro gereserveerd. Voor de Landschapswerkplaats een bedrag van 30 miljoen euro. Daar bovenop is 1 miljoen euro gereserveerd voor het vergroenen van bestaande en verlaten gaswinlocaties.

4.3.1 Roemte

Veel initiatiefnemers van maatschappelijke projecten zoeken naar een plek in de provincie om hun initiatief te starten, bijvoorbeeld

in (leegstaand) erfgoed. Het is voor hen vaak moeilijk om in de startfase geld te lenen bij een bank. Daarom adviseerde het Toukomstpanel om de stichting Roemte op te richten. De stichting helpt ondernemende maatschappelijke, sociale en/of culturele initiatieven bij het vinden van passende huisvesting, vooral in erfgoed. Daarnaast faciliteert Roemte bij de uitwerking en uitvoering van deze initiatieven. Er vallen vijf Toukomstprojecten onder Roemte.

In 2021 organiseerde Roemte vier bijeenkomsten met initiatiefnemers van projecten die eronder vallen, waarvan één excursie langs verschillende projecten in de provincie. Ook werd er een grote bijeenkomst georganiseerd in de Puddingfabriek voor ambtenaren en betrokkenen uit het veld. De opgehaalde informatie is gebruikt voor het verder uitwerken van Roemte. Daarnaast heeft Roemte ook acht initiatieven (die niet onder Toukomst vallen) geholpen.

4.3.2 Landschapswerkplaats

Dat de inwoners van Groningen een heleboel ideeën hadden over hun landschap, bleek uit de ruim 400 ingezonden ideeën die te maken hebben met het landschap van Groningen. Deze ideeën hebben Groningers zoveel mogelijk gebundeld. Op advies van het Toukomstpanel zijn de gebundelde ideeën onder het paraplu-project de Landschapswerkplaats geschaard om samen een grotere plus in het landschap te creëren. Vanuit de Landschapswerkplaats werken initiatiefnemers samen aan een mooier, groener, toegankelijker Groningen. Het belangrijkste doel? Het creëren van een fijnmazig bio-divers netwerk om te wandelen, fietsen, paardrijden en varen in de provincie Groningen.

In 2021 is Prolander samen met initiatiefnemers gestart met het maken van een projectplan voor de Landschapswerkplaats. In dit plan staat hoe initiatieven in deelgebieden in samenhang worden uitgevoerd. Als eindverantwoordelijke zorgt Prolander ervoor dat het opzetten en runnen van de Landschapswerkplaats goed verloopt. In 2021 werkte Landschapsbeheer Groningen samen met de initiatiefnemers een aantal pilots uit tot concrete plannen in drie verschillende gebieden. Voor deze pilots, die starten in 2022 en 2023, is 1,1 miljoen euro gereserveerd.

5.

Speciale programma's

Naast de lokale en provinciale programma's gaat een deel van de middelen uit Nationaal Programma Groningen naar speciale programma's. Ook deze programma's dragen bij aan de ambities van het programma. De speciale programma's zijn: bewonersinitiatieven, zorgprogramma, erfgoedprogramma en projecten uit 2018 die met de versterking te maken hebben.

5.1 Programma bewonersinitiatieven

Met het programma bewonersinitiatieven stimuleert Nationaal Programma Groningen inwoners om zelf met ideeën en initiatieven te komen en projecten in te sturen. Er is in totaal 25 miljoen euro gereserveerd voor:

- Loket Leefbaarheid
- Impulskoket
- Programma energieparticipatie

5.1.1 Loket Leefbaarheid

Het Loket Leefbaarheid is in 2014 opgericht om projecten in het aardbevingsgebied te ondersteunen die de leefbaarheid vergroten. Gezamenlijke projecten en plannen van inwoners die bijdragen aan prettig wonen in hun straat of dorp. Nationaal Programma Groningen stelt hiervoor tot en met 2029 in totaal 10 miljoen euro beschikbaar. Groninger Dorpen voert de regeling uit en en krijgt administratieve ondersteuning van Samenwerkingsverband Noord-Nederland (SNN). De beoordelingscommissie van Loket Leefbaarheid bestaat uit twee inwoners en een medewerker van de provincie Groningen (die zich bezighoudt met het thema leefbaarheid). Deze commissie komt één keer per maand samen om de aanvragen te beoordelen.

Op 1 januari 2021 is deze subsidieregeling gewijzigd. Vanaf deze datum is een beperkt gedeelte van het budget ook beschikbaar voor gemeenten buiten het aardbevingsgebied. Daarnaast is een cofinancierings eis van 20% toegevoegd.

In 2021 waren er minder aanvragen dan in de vorige jaren. De oorzaak hiervan is voornamelijk de coronacrisis. Veel initiatieven vertraagden doordat samenkomsten niet mogelijk waren en er geen evenementen plaatsvonden. De overgebleven middelen schuiven door naar 2022.

Tabel 3: Aanvragen Loket Leefbaarheid 2021

Gemeente	Aanvragen 2021
Eemsdelta	32
Groningen	17
Het Hogeland	16
Midden-Groningen	11
Oldambt	9
Stadskanaal	2
Westerwolde	5
Veendam	1
Westerkwartier	13
Pekela	2
Totaal	108

In 2021 zijn in totaal 58 aanvragen toegekend en 25 aanvragen afgewezen. De overige 25 aanvragen zijn in behandeling of teruggetrokken vanwege corona.

Tabel 4: Totaal aanvragen en toegekende bedragen Loket Leefbaarheid

	2021
Toegekende aanvragen	58
Afgewezen aanvragen	25
Totaal toegekend bedrag	€ 367.771,66
Gemiddeld bedrag per beschikking	€ 6.340,89

Lees meer over Loket Leefbaarheid.

Tabel 5: Gereserveerd, toegekend en uitgegeven per programma

	Gereserveerd	Toegekend		Uitgegeven ¹	
		In 2021	Totaal t/m 2021	In 2021	Totaal t/m 2021
	(x miljoen euro)	(x miljoen euro)		(x miljoen euro)	
Loket Leefbaarheid	10	0	10	0,4	1,9
Impulsloket	10	0	10	0,7	1,5
Erfgoedprogramma	20	0	20	3,1	3,3
Zorgprogramma	40	0	40	4,8	10,8
Programma energieparticipatie	5	0	2,5	0,5	0,6
Overige projecten	75,1	0	75,1	0	50
Programmabureau	42,5	0	21,2	3,1	7,1
Totaal:	202,6	0	178,9	12,5	75,1

¹ De uitgaven in deze tabel gaan alleen over de middelen die door Nationaal Programma Groningen zijn toegekend. Bij sommige programma's maken partijen ook gebruik van cofinanciering. Dit jaarverslag loopt vooruit op de jaarverslagen van gemeenten en provincie. Daarom hebben we gebruik gemaakt van voorlopige cijfers. Daarnaast zijn sommige projecten meerjarig, waardoor de uitgaven over meerdere jaren verspreid zijn.

5.1.2 Impulskloket

Het Impulskloket ondersteunt bewonersinitiatieven die om een wat grotere investering vragen. Het gaat hierbij om initiatieven met draagvlak die bijdragen aan minimaal twee van de vier ambities van Nationaal Programma Groningen. Ze zijn bovendien toekomstbestendig. Voor het Impulskloket is 10 miljoen euro gereserveerd voor tien jaar voor grote bewonersinitiatieven boven de € 10.000 en voor initiatieven van kleine ondernemers tot € 15.000. Deze regeling geldt voor de hele provincie Groningen. Het programmabureau voert deze regeling uit en krijgt administratieve ondersteuning van Samenwerkingsverband Noord-Nederland (SNN). Een beoordelingscommissie met drie experts, beoordelen de aanvragen vanuit hun expertise. De commissie komt één keer per maand samen.

Lees meer over het Impulskloket.

Tabel 6: Aanvragen Impulskloket 2021

Gemeente	Aanvragen 2021
Eemsdelta	5
Groningen	10
Het Hogeland	10
Midden-Groningen	6
Oldambt	5
Stadskanaal	2
Westerwolde	1
Veendam	0
Westerkwartier	6
Pekela	3
Totaal	48

In 2021 zijn in totaal 14 aanvragen toegekend en 24 aanvragen afgewezen. De overige tien aanvragen zijn in behandeling of teruggetrokken.

Tabel 7: Totaal aanvragen en toegekende bedragen Impulskloket

	2021
Toegekende aanvragen	14
Afgewezen aanvragen	24
Totaal toegekend bedrag	€ 692.855,26
Gemiddeld bedrag per beschikking	€ 53.296,56

5.1.3 Programma energieparticipatie

Nationaal Programma Groningen heeft maximaal 5 miljoen euro¹ gereserveerd voor het programma energieparticipatie. Voor de eerste drie jaar van het programma kent het bestuur € 2.510.000 toe. De drie kernpartners en eindverantwoordelijken van het programma zijn de Groninger Energiekoepel (GrEK), Grunneger Power en de Natuur en Milieufederatie Groningen. Het programma energieparticipatie startte op 1 september 2020.

Binnen het programma energieparticipatie werkten de partners in 2021 aan het opstellen en uitvoeren van het plan van aanpak voor integrale initiatiefondersteuning. Een brede aanpak voor het verduurzamen van dorpen en wijken staat hierin centraal. De kennis en expertise die is opgedaan bij de uitvoering van het programma wordt gedeeld via het instrument Leergemeenschappen, binnen het programma en met andere lokale initiatieven. Door kennis te delen, leren zij van elkaar. De volgende drie projecten zijn van start gegaan:

- Leergemeenschap Slimme oplossingen, onderdeel van Flexibele energiesystemen
- Ecologie bij coöperatieve zonneparken
- Campagne lokale duurzame initiatieven

Onder het programma-instrument Leergemeenschappen is een eerste project al afgerond en startte daarnaast ook de leergemeenschap Lokaal Eigenaarschap. Aan negen beginnende lokale energie-initiatieven is een startsubsidie verleend. De activiteiten van het programma vertraagden in 2021 door de staatssteuntoets die uitgevoerd moet worden op het programma. Ook zorgden de coronamaatregelen voor enige vertraging.

Van de bijdrage uit Nationaal Programma Groningen is in 2021 € 482.323 uitgegeven.

¹ Hieronder vallen ook de uitvoeringskosten van het project Energy challenges (ongeveer € 39.000), toegekend in 2019.

5.2 Zorgprogramma

In het Groninger Zorgakkoord werken 18 partijen samen om de toekomst van de zorg in het aardbevingsgebied te verbeteren. Dit betekent onder andere dat er wordt geïnvesteerd in aardbevingsbestendige en levensloopbestendige zorggebouwen. Er is speciale aandacht voor duurzaamheid en voldoende groen in de omgeving.

Voor dit totale zorgprogramma is een investering van 331 miljoen euro nodig. Nationaal Programma Groningen brengt hiervan 40 miljoen euro in. Het Groninger Zorgakkoord maakt onderscheid tussen de versterkingsopgave en kansrijke nieuwbouw. Onze bijdrage richt zich op dat laatste. Het wordt gebruikt voor het mogelijk maken van vernieuwingen binnen de zorggebouwen.

[Lees meer over het zorgprogramma.](#)

In 2021 zijn voor de negen projecten de visie- en haalbaarheidsdocumenten vastgesteld. Na een positief advies van de toetsgroep werd een voorbereidingssubsidie aangevraagd bij het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. Voor één project is geen bedrag uitgekeerd. Dit komt omdat de totale benodigde financiering voor dit project kleiner is dan het bedrag van de voorbereidingssubsidie van het ministerie van Volksgezond, Welzijn en Sport. In 2021 zijn in totaal negen aanvragen gedaan. Deze zijn allemaal toegekend, waarvan aan acht € 600.000 subsidie per project. Van de bijdrage uit Nationaal Programma Groningen is in totaal 4,8 miljoen euro uitgegeven. Omdat alle projecten nog in de planfase zitten, zijn er nog geen resultaten. De verwachting is dat de daadwerkelijke bouw van de zorgcomplexen eind 2022 of medio 2023 gaat starten.

5.3 Erfgoedprogramma

Groningen heeft een mooie en bijzondere verzameling aan cultureel erfgoed. De aardbevingen vormen een bedreiging voor het behoud hiervan. Het erfgoedprogramma startte om cultureel erfgoed te behouden en te vernieuwen en om eigenaren van erfgoedpanden perspectief te bieden. Het programma begon in 2017 en liep tot 2021. En er kwam een vervolg. In april 2020 keerde het bestuur van Nationaal Programma Groningen het geactualiseerde erfgoedprogramma voor 2020-2023 goed. Er werd 20 miljoen euro toegekend.

De coronapandemie zorgde voor vertraging in de uitvoering. Het was lastig om met deelnemende partijen en stakeholders bij elkaar te komen. Toch konden veel acties uitgevoerd worden. In 2021 is er door de eigenaren van erfgoedpanden opnieuw flink gebruik gemaakt van de verschillende subsidieregelingen. Het was ook het eerste jaar van de Subsidieregeling Onderhoud karakteristieke panden en gemeentelijke monumenten (SOK).

Lees meer over het erfgoedprogramma.

Uitgaven 2021:

- Een bijdrage van € 60.000 vanuit Nationaal Programma Groningen aan het Erfgoedloket.
- Een bijdrage van 3 miljoen euro vanuit Nationaal Programma Groningen aan de Subsidieregeling Onderhoud karakteristieke panden en gemeentelijke monumenten.

5.4 Overige projecten

Het programma reserveerde 75 miljoen euro voor overige projecten. Hieronder vallen ook de versterkingsprojecten. Daarnaast is er 1,7 miljoen euro gereserveerd voor het lokaal programma gemeente Westerkwartier.

5.4.1 Middag-Humsterland

Middag-Humsterland is het lokaal programma van gemeente Westerkwartier. Een stukje van de oorspronkelijk negen aardbevingsgemeenten hoort nu bij gemeente Westerkwartier, namelijk het gebied Middag (voorheen gemeente Winsum). Om die reden is er een beperkt 'lokaal' programmaplan gemaakt voor Middag-Humsterland. Nationaal Programma Groningen kende 1,7 miljoen euro toe aan gemeente Westerkwartier voor een specifiek programma gericht op het gebied Middag-Humsterland. Dit programmaplan is in 2021 goedgekeurd.

Met het programmaplan zet de gemeente in op een leefbaar, gezond en toekomstbestendig Middag-Humsterland. Zo moet Middag-Humsterland koploper worden binnen Westerkwartier op het gebied van energietransitie en klimaatadaptatie, met aandacht voor cultuurhistorie en ruimte voor economische activiteit. Waarbij respect voor en behoud van het landschap en de natuur centraal staat.

Bijlagen

1. Bestuur

Het bestuur van Nationaal Programma Groningen bestaat uit bestuurders van het Rijk, provincie Groningen, gemeenten in het aardbevingsgebied en diverse organisaties die specifieke thema's of sectoren vertegenwoordigen.

Samenstelling

De samenstelling van het bestuur is weergegeven in tabel 8. Programmadirecteur Siem Jansen is adviseur van het bestuur. Het bestuur heeft een aantal leden gemachtigd om deel te nemen aan het dagelijks bestuur.

Tabel 8: Samenstelling bestuur Nationaal Programma Groningen op 31 december 2021

Leden bestuur	Rol	Leden dagelijks bestuur
René Paas	Onafhankelijk voorzitter / Rijksheer	X
Fleur Gräper (waarnemend namens provincie)	Gedeputeerde provincie Groningen	X
Mirjam Wulfse	Gedeputeerde provincie Groningen	
Adriaan Hoogendoorn	Burgemeester gemeente Midden-Groningen	X
Koen Schuiling	Burgemeester gemeente Groningen	X
Gerard Beukema	Burgemeester gemeente Eemsdelta	X
Kristel Rutgers	Burgemeester gemeente Het Hogeland	
Cora-Yfke Sikkema	Burgemeester gemeente Oldambt	
Kajsa Ollongren	Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties	X
Stef Blok	Minister van Economische Zaken en Klimaat	
Jouke de Vries	Vertegenwoordiger vanuit de kennisinstellingen	X
Marijke Folkers	Vertegenwoordiger vanuit de landbouw	
Ton Runneboom	Vertegenwoordiger vanuit chemie	
Tomara Kroll	Vertegenwoordiger vanuit de zorg	
Linda Steg	Vertegenwoordiger namens het thema energie	
Anneloes Oldenburger	Vertegenwoordiger vanuit het bedrijfsleven	X
Herman Rinket	Groninger Gasberaad	

2.

Programmabureau

Het programmabureau zorgt voor de uitvoering van het programma als geheel. Daarbij hoort het aanjagen van initiatieven, advisering en ondersteuning van betrokken partijen, bevorderen van samenhang, organiseren van de beoordeling van plannen en monitoring en evaluatie. Ook is het programmabureau hét aanspreekpunt waar inwoners, bedrijven, organisaties en andere belanghebbenden terecht kunnen met hun ideeën, vragen en suggesties.

Nationaal Programma Groningen is geen zelfstandige organisatie of rechtspersoon. Het programmabureau is beheersmatig ondergebracht bij de provincie Groningen en bestaat uit 15 enthousiaste medewerkers

die zich inzetten voor een goede toekomst voor elke Groninger. Ook zetten twee projectversnellers zich één tot twee dagen per week in voor het programmabureau. Zij helpen ideeën van bedrijven en inwoners in de provincie verder te ontwikkelen tot concrete projecten. Het programmabureau is gevestigd in Ten Boer.

Ondersteuning

Het programmabureau krijgt op verschillende manieren ondersteuning. Een onafhankelijke beoordelingscommissie beoordeelt of programma's en projecten bijdragen aan de ambities en de voorwaarden van het nationaal programma. Op basis daarvan adviseren ze het bestuur.

Ook is er een omgevingskwaliteitsteam (OKT). Dit team adviseert initiatiefnemers in een vroeg stadium (bij het formuleren van projecten) over de ruimtelijke inpassing van programma's en projecten in de omgeving. Voor indieners is het inwinnen van advies van het omgevingskwaliteitsteam geen vereiste, maar wel een aanbeveling.

2.1 Financiën programmabureau

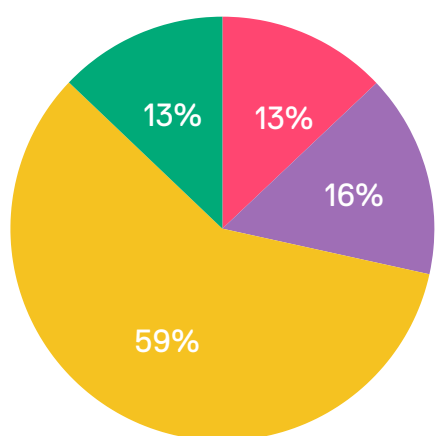
Tabel 9: De kosten van het programmabureau in 2021. Voor 2021 waren de totale kosten begroot op 3,4 miljoen euro

		Bedrag (x duizend euro)
Programmabureau	Personeel (inclusief sociale lasten, opleidingskosten, reiskosten, etc.)	€ 1.544
Programmabureau	Overhead-toeslag provincie Groningen (juridisch, inkoop, ICT, huisvesting, etc.)	€ 479
Programmabureau	Overige organisatiekosten programmabureau (bijeenkomsten, vacatiegelden, bestuur, teamdagen, etc.)	€ 69
Programmabureau	Communicatie	€ 51
Programmabureau	Traineeprogramma	€ 118
Programmabureau	Correctie provinciale overhead-toeslag voor de jaren 2019 en 2020	€ -463
Werkbudget	Incidentele adviesopdrachten en incidentele ondersteuning voor gemeenten/provincie en andere initiatiefnemers bij het uitwerken van programma's en projecten	€ 210
Werkbudget	Onafhankelijke beoordelingscommissie en ruimtelijk kwaliteitsteam	€ 166
Werkbudget	Beoordeling en proceskosten Impulsloket en Loket Leefbaarheid	€ 218
Werkbudget	Monitoring en evaluatie (inclusief imago-onderzoek)	€ 220
Totaal:		€ 2.611

3. Overzichten per programma

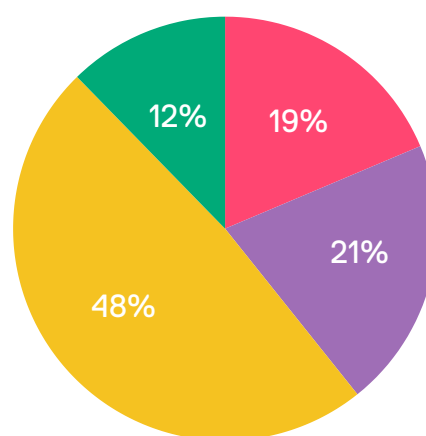
3.1 Gemeente Eemsdelta

Bijdrage aan de ambities per project

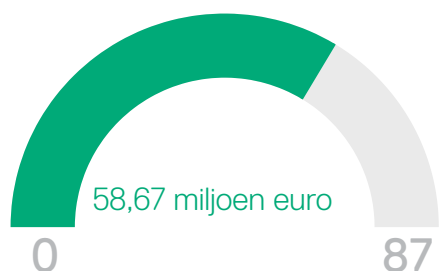

● Economie ● Werken en leren

Bijdrage aan de ambities per toegekende euro

● Leefbaarheid ● Natuur en klimaat

Het toegekende bedrag aan projecten in relatie tot gereserveerde middelen

Uitgegeven middelen in miljoenen euro's

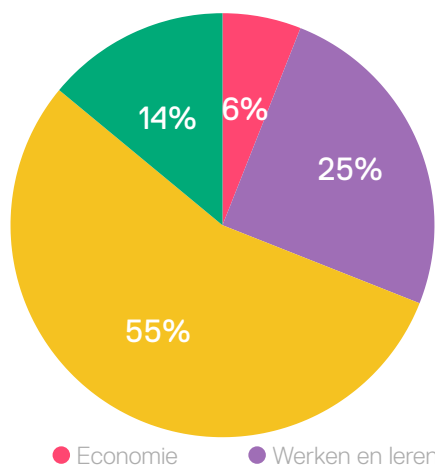
Tabel 10: Door het bestuur goedgekeurde projecten van gemeente Eemsdelta in 2021

Projectnaam	Bedrag	Economie	Werken en Leren	Leefbaarheid	Natuur en klimaat
Experiment Krewerd	€ 612.370,00	+	+	+++	+
Tijd voor Toekomst	€ 20.000,00	+	+++	++	+
Sociaal programma Eemsdelta	€ 3.993.000,00	+	+++	++	+
Recreatie en toerisme aanpak	€ 1.179.638,00	+	+++	+	+
Versterken centrumgebieden Eemsdelta	€ 437.200,00	++	+	++	+
Modern Noaberschap	€ 350.000,00	+	+	+++	+
Inzet van buitenfitnessvoorzieningen	€ 780.450,00	+	+	+++	
Totaal	€ 7.372.658,00				

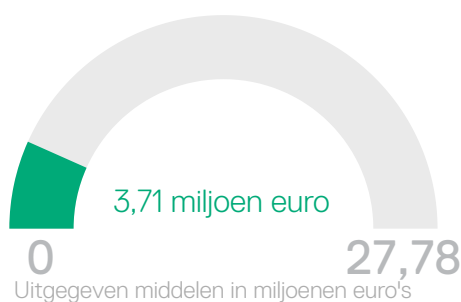
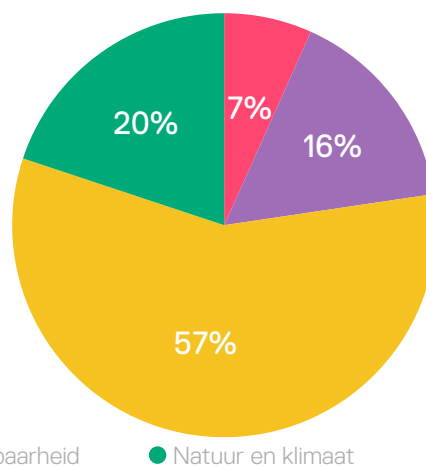
+ = 1 - 30 punten: een bijdrage / ++ = 30-50 punten: een aanzienlijke bijdrage / +++ = 50+ punten: hoofdbijdrage

3.2 Gemeente Groningen

Bijdrage aan de ambities per project

Bijdrage aan de ambities per toegekende euro

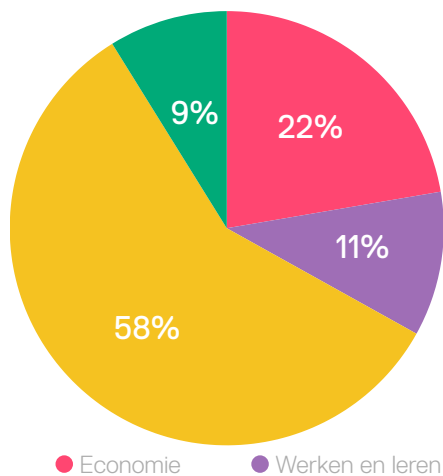

Tabel 11: Door het bestuur goedgekeurde projecten van gemeente Groningen in 2021

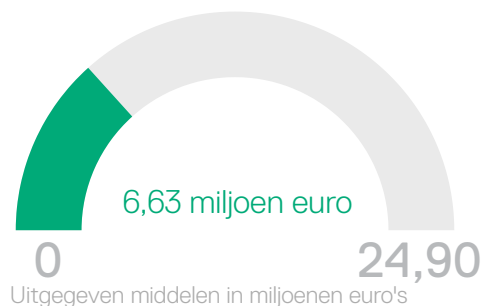
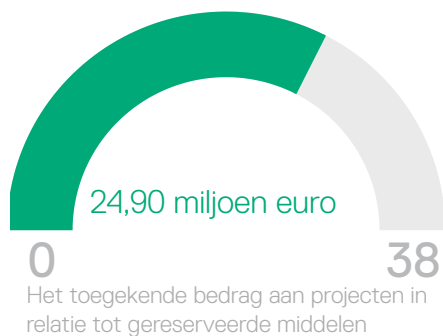
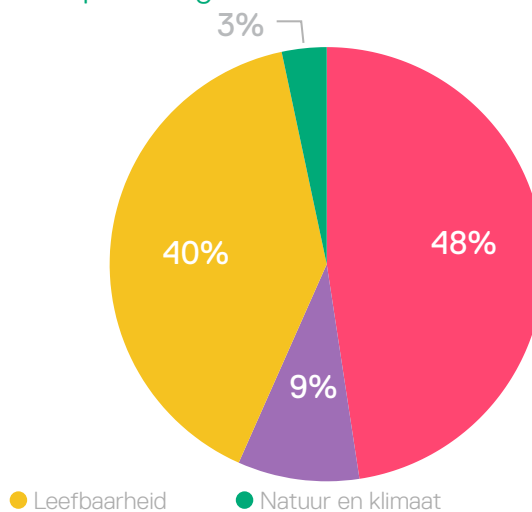
Projectnaam	Bedrag	Economie	Werken en Leren	Leefbaarheid	Natuur en klimaat
Budgetten voor dorpsagenda's	€ 2.500.000,00	+	+	+++	+
Tijd voor Toekomst	€ 1.675.000,00	+	+++	++	+
Totaal	€ 4.175.000,00				

3.3 Gemeente Het Hogeland

Bijdrage aan de ambities per project

Bijdrage aan de ambities per toegekende euro

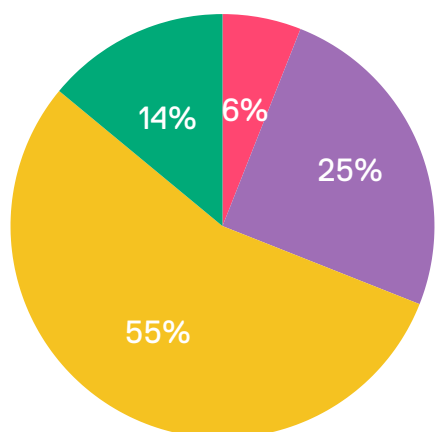

Tabel 12: Door het bestuur goedgekeurde projecten van gemeente Het Hogeland in 2021

Projectnaam	Bedrag	Economie	Werken en Leren	Leefbaarheid	Natuur en klimaat
Enne Jans Heerd	€ 1.612.500,00	++	+	+	++
Centrumplan Leens	€ 1.583.992,34	++		+++	+
Totaal	€ 3.196.492,34				

3.4 Gemeente Midden-Groningen

Bijdrage aan de ambities per project

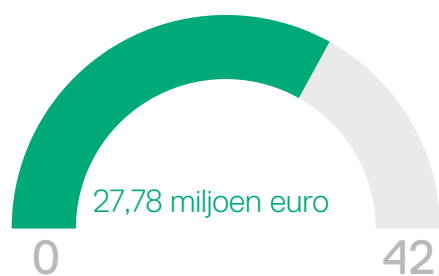
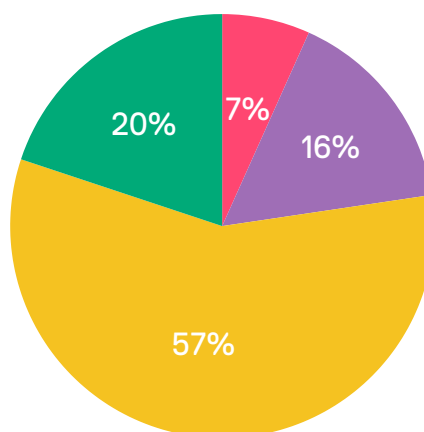
● Economie

● Werken en leren

● Leefbaarheid

● Natuur en klimaat

Bijdrage aan de ambities per toegekende euro

Het toegekende bedrag aan projecten in relatie tot gereserveerde middelen

Uitgegeven middelen in miljoenen euro's

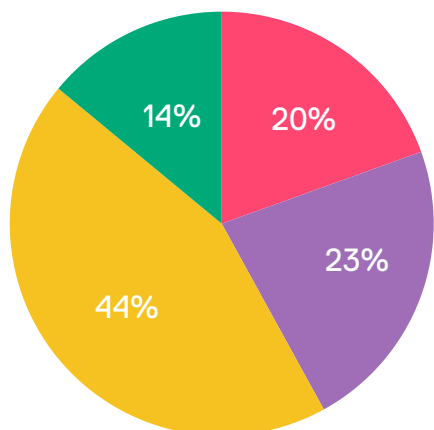
Tabel 13: Door het bestuur goedgekeurde projecten van gemeente Midden-Groningen in 2021

Projectnaam	Bedrag	Economie	Werken en Leren	Leefbaarheid	Natuur en klimaat
Bevordering van sociale veerkracht	€ 700.000,00		++	+++	
Hulpteam Overschild	€ 360.000,00		+++	++	
Ontwikkelbedrijf	€ 1.064.000,00	+	+++	+	
Midden-Groningen op de kaart	€ 155.000,00	++	+	++	+
Ervaringsdeskundigen armoede en sociale uitsluiting	€ 764.990,00	+	++	+++	
Jongeren met toekomst	€ 1.858.464,00	+	+++	++	
Jongerenwerk+	€ 2.500.000,00		+++	++	
JIM-aanpak	€ 263.028,00		+++	++	
De Ijsberg	€ 2.221.740,82		+++	+++	
Tijd voor Toekomst	€ 941.620,00	+	+++	++	+
Herstructurering Hoogezand-Noord	€ 2.510.750,00	+	+	++	++
Jongeren pitchen voor hun cultuurprojecten	€ 250.000,00	+	++	+++	+
Moeders van Midden-Groningen	€ 680.000,00		++	+++	
Toekomstbestendig Cultureel erfgoed	€ 500.000,00	+	+	++	+
Verbeteren veiligheid Midden-Groningen	€ 813.623,00		++	+++	
Dorps- en wijkplannen in Midden-Groningen	€ 7.500.000,00	+	+	+++	+
Opstellen Lokaal Programma Midden-Groningen	€ 300.000,00				
Aanpak verpauperde panden	€ 2.000.000,00	+		+++	+
Totaal	€ 25.383.215,82				

+ = 1 - 30 punten: een bijdrage / ++ = 30-50 punten: een aanzienlijke bijdrage / +++ = 50+ punten: hoofdbijdrage

3.5 Gemeente Oldambt

Bijdrage aan de ambities per project

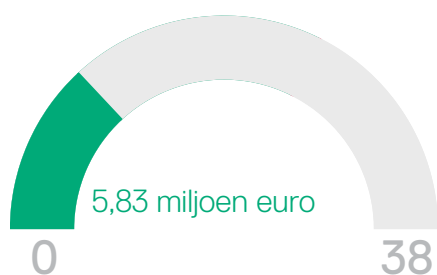
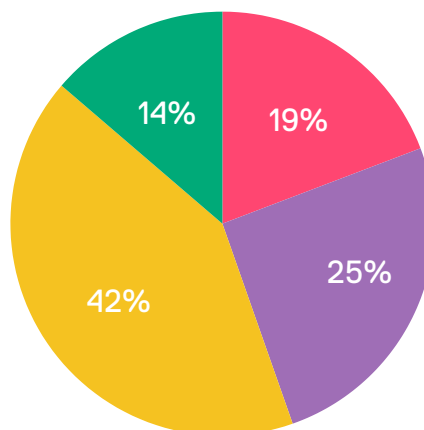
● Economie

● Werken en leren

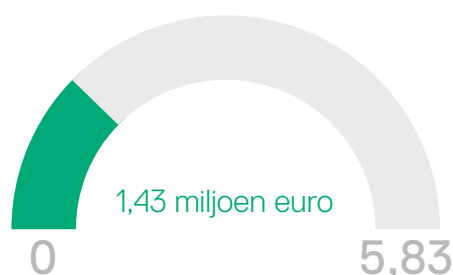
● Leefbaarheid

● Natuur en klimaat

Bijdrage aan de ambities per toegekende euro

Het toegekende bedrag aan projecten in relatie tot gereserveerde middelen

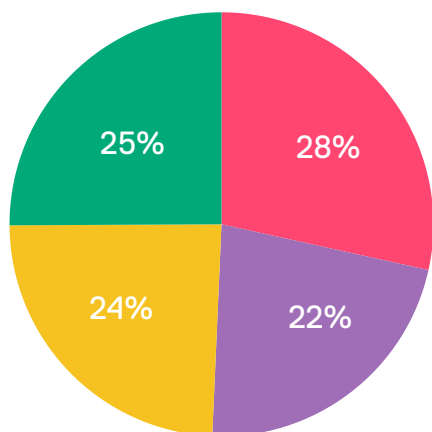
Uitgegeven middelen in miljoenen euro's

Tabel 14: Door het bestuur goedgekeurde projecten van gemeente Oldambt in 2021

Projectnaam	Bedrag	Economie	Werken en Leren	Leefbaarheid	Natuur en klimaat
Tijd voor toekomst	€ 964.350,00	+	+++	++	+
De Graanrepubliek	€ 842.000,00	++	+	+	+
Stimuleringsregeling toekomstbestendig centrum Winschoten	€ 500.000,00	+++		++	+
Fonds toekomstbestendig wonen	€ 750.000,00	+	+	++	++
Bibliotheek op school en Voorleesexpress	€ 560.720,00	+	+++	+	
Lokaal stimuleringsfonds	€ 1.000.000,00	+	+	+++	+
Regiomarketing Oost-Groningen	€ 300.000,00	++	+	++	+
Totaal	€ 4.917.070,00				

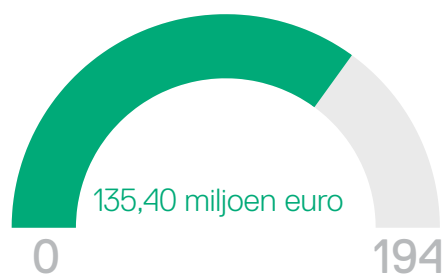
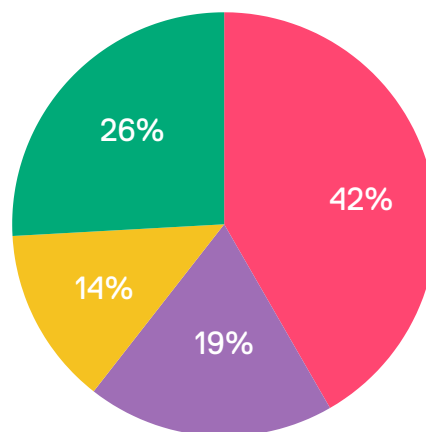
3.6 Provincie Groningen

Bijdrage aan de ambities per project

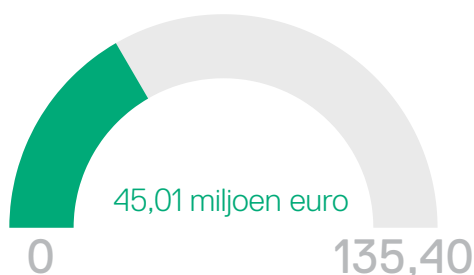

● Economie ● Werken en leren ● Leefbaarheid ● Natuur en klimaat

Bijdrage aan de ambities per toegekende euro

Het toegekende bedrag aan projecten in relatie tot gereserveerde middelen

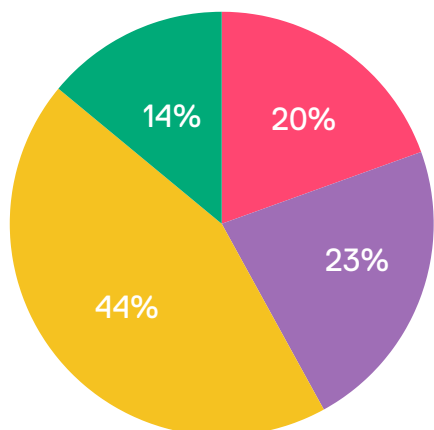
Uitgegeven middelen in miljoenen euro's

Tabel 13: Door het bestuur goedgekeurde projecten van provincie Groningen in 2021

Projectnaam	Bedrag	Economie	Werken en Leren	Leefbaarheid	Natuur en klimaat
Kansrijke Groningers	€ 2.123.000,00	+	+++	+	
Kansen voor vakmanschap	€ 500.000,00	+	+++		
Verbindingsfonds	€ 1.030.000,00	+	+++	+	
Digitale academie	€ 880.775,00	+	+++	+	
Kansrijk opleiden	€ 4.614.654,00	+	+++	+	+
Talent in de regio	€ 2.195.519,00	++	+++	+	
Tijd voor toekomst	€ 832.825,00	+	+++	++	+
Ondernemersportaal GroBusiness	€ 2.000.000,00	+++	+	+	+
Duurzame industriewatervoorziening Delfzijl	€ 6.527.500,00	+++	+	+	+
Fieldlabs autonoom vervoer	€ 6.130.000,00	++	++	+	+
OV-bus en taxibus op waterstof	€ 234.244,00	++	+	+	++
Retrofit Qliner en Intercitybus naar waterstof-elektrisch	€ 1.621.845,00	++	+	+	++
Innovatiehub Oost-Groningen (IHOG)	€ 1.020.584,00	++	++	+	+
VentureLab North	€ 1.494.600,00	++	++	+	+
Waterstof Werkt	€ 3.000.000,00	++	++	+	+
REGAIN	€ 1.739.763,00	++	+	+	+
Regiomarketing Oost-Groningen	€ 600.000,00	++	+	++	+
Proceskosten provincie Groningen	€ 380.000,00				
Hive mobility centre (fase 2)	€ 1.815.000,00	++	++	+	+
Totaal	€ 38.740.309,00				

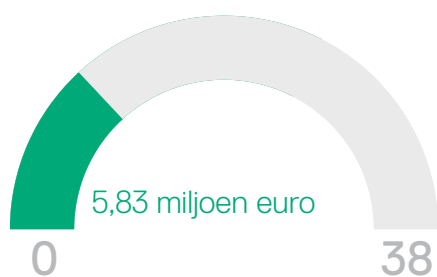
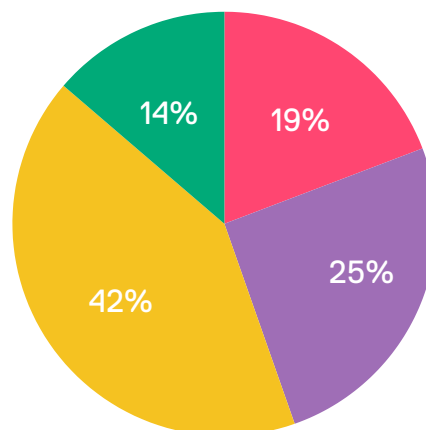
3.7 Toukomst

Bijdrage aan de ambities per project

● Economie ● Werken en leren ● Leefbaarheid ● Natuur en klimaat

Bijdrage aan de ambities per toegekende euro

Het toegekende bedrag aan projecten in relatie tot gereserveerde middelen

Uitgegeven middelen in miljoenen euro's

Tabel 14: Door het bestuur goedgekeurde projecten van Toukomst in 2021

Projectnaam	Bedrag	Economie	Werken en Leren	Leefbaarheid	Natuur en klimaat
Filosofie op het Vmbo	€ 55.000,00	+	+++	+	
Nu leren wat later is	€ 200.000,00	++	+++	+	+
Makeport Mercurius	€ 300.000,00	++	+++	+	+
Energiehub050 met Experience Zone	€ 50.000,00	++	+++	+	+
Kansrijke Generatie	€ 210.000,00	+	+++	++	+
Kansen voor kinderen in Groningen	€ 5.000.000,00	+	++	++	+
Revalidatie-expertise centrum (voldoet onder voorwaarden)	€ 100.000,00	++	++	+	+
Gronings Vuur	€ 2.000.000,00	+	++	++	+
Touripedia	€ 140.000,00	++	++	+	+
Roemte	€ 9.152.500,00	+	++	++	+
Sterke musea	€ 2.000.000,00	++	++	+	+
Groningen Werkt Circulair	€ 50.000,00	++	++	++	+
Zummerbühne	€ 3.000.000,00	+	++	++	+
Markante Kulturhoezen	€ 150.000,00	+	++	++	+
Stee(vast) in de regio	€ 35.998,00	+	++	++	+
Arts in Health	€ 1.000.000,00	+	++	+++	+
De Barst	€ 125.000,00	+	+	++	+
Aardbeving beleving	€ 125.000,00	+	+	++	+
Route 2040	€ 200.000,00	++	+	++	+
Groninger films	€ 500.000,00	+	+	+++	
Elk dorp een eigen voedseltuin	€ 400.000,00	+	+	++	++
Kiekn & Doun	€ 50.000,00	+	+	+++	
Zo willen wij wonen	€ 300.000,00	+	+	+++	+
Groningen Groen en Duurzaam: Agrifuture	€ 250.000,00	++	+	+	++
Landschapswerkplaats	€ 1.100.000,00	+	+	+	++
Mooi Heem	€ 50.000,00	+	+	++	+++
Op weg naar een kruidenrijke Toukomst voor weidevogels	€ 50.000,00	+	+	++	+++
Waddenburger	€ 250.000,00	+++	+		++
Totaal	€ 26.843.498,00				

+ = 1 - 30 punten: een bijdrage / ++ = 30-50 punten: een aanzienlijke bijdrage / +++ = 50+ punten: hoofdbijdrage

Colofon

Fotografie

Marieke Kijk in de Vegte
Ronnie Zeemering
Kees van de Veen
Knelis Hires
Archief provincie Groningen

Teksten

Interview voorwoord

Berend Henk Huizing

Overige teksten

Medewerkers programmabureau
Selma Steenwelle

Ontwerp

Dizain

Opmaak

Sandra Dijkstra

Dit jaarverslag is opgesteld door:
het programmabureau en op 23 juni
2022 vastgesteld door het algemeen bestuur
van Nationaal Programma Groningen met
daarin vertegenwoordigers van het Rijk,
provincie, gemeenten in het aardbevingsgebied
en maatschappelijke organisaties.

Nationaal Programma Groningen werkt aan een goede toekomst voor elke Groninger. We brengen mensen en ideeën samen en bundelen de krachten van inwoners, organisaties, bedrijven en overheden. Samen voeren we plannen uit die Groningen écht vooruithelpen. Belangrijke onderwerpen zijn het versterken van de leefomgeving, de economie, opleidingen, banen en de natuur en het klimaat.